

En spark i baken på Östra skolan

Tillsammans med Göran Nell och Lennart Junehall har vi fått hjälp med idéer och vi tar oss an en svunnen skola, som fick en ovanligt otrevligt omskrivning av en språkhistoriker. I ortnamnsarkivet står det nämligen: Östra skolan Jönköping kallades Skithuset.

I samband med en vädjan till läsarna av Jönköping Förr och nu, kom det ett antal uppslag. Bland annat Norra, Södra och Östra Skolan vill en del läsare veta mer om. Tacknämligt och i dag tar Gudmundsgillet, tillsammans med österpojarna Lennart Junehall (välkommen) och Göran Nell, an denna utmaning. Det behövs lite lokalfärg för att muntra upp det hela. Historiska fakta kan bli något bedövande ibland.

Runt sekelskiftet 1800/1900 hade Jönköpings befolkning växt i samband med industrialiseringen och behovet av skolor var stort. Inom några år byggdes fyra stora stadsdelsskolor. Först ut var Östra skolans (Liljeholmsskolan) första hus 1870 och så småningom kom Västra skolan (Sofiaskolan) år 1881. Det hade funnits en tidigare Västra Skolan vid Kyrkogatan/Brunnsgatan där Per Braheskolan idag har lokaler. Den byggdes 1863. År 1891 stod Norra skolan (Talavidskolan) klar och sist, men inte minst för oss från Söder, Södra skolan (Torpaskolan) 1908. I och med detta hade vi fått fyra stora skolor, som sedan kom att byggas ut och därmed ansågs behovet täckt för lång tid framåt.

Kärt barn...

Men nu skall vi ägna oss åt Östre skolen. För de som gick där förekommer ibland benämningen Östra Real. En vacker omskrivning. En mindre vacker omskrivning kan man återfinna i Ortnamnsarkivet i Uppsala. Där står, och jag citerar ordagrant: "Skithuset=Östra Folkskolan Jönköping". Etymologi Bengt Bengtsson OAU Diar.nr 630/79. Skall omedelbart erkänna att jag aldrig hört detta namn nämnas på Östre skolen. Undrar vad Bengt Bengtsson hade emot öster?? Eller hade någon känt lukten från den avloppspumpstation som låg väster om skolan och som idag är restaurang?

En spark i baken

Alla skolor hade sina avskydda lärare. Utan att nämna namn kan jag vidarebefordra information om en överlärare som hade som vana att sparka ut pojkarna från expeditionen, så att de kom att åka kana på en löst liggande matta i korridoren utanför. Nyss nämnde överlärare hade en viss vana att använda pekpinnen som bestraffningsredskap och fick därför följdriktigt öknamnet "Pinnen".

Östra Skolan bebyggdes som nämnt ovan 1870, men det var då bara det låga huset närmast Undergången. Östra halvan för pojkar, västra för flickor. Skolgården var genom en osynlig linje, som utgick från mitten av huset, delad i två hälfter. Så småningom tillkom den större och pampigare delen som ligger längre österut. Byggnaden var klar 1901 och den hade ritats av Jönköpings förste stadsarkitekt Fredrik Sundbärg. Denne skicklige man var även "pappa" till gamla Brandstation på Kyrkogatan och Slottsvillan i Huskvarna. Det saknas en sådan förmåga i staden idag. Undrar vad Fredrik Sundbärg tänkt om alla nya "lådor" vi får i stadsbilden?

Göran Nell
Lennart Junehall

Källa:
Barnfödda manliga österbor